

In Nijmegen sloten aan het begin van de 21e eeuw steeds meer kleine winkels de deuren. Fietsend door de stad zag ik vaak het bord 'opheffingsuitverkoop' in de etalages hangen. Ik interviewde winkeliers in de laatste dagen voor sluiting.

LAKSCHOENTJES EN DIABLO HAKKEN

De broers Van Rossum over hun schoenenwinkel.

Door San Sperber

Een keurige zaak, met behang in bruin-beige motieven en een kassa van ver voor het elektronische tijdperk. Achterin de winkel het portret van een grijzende, vriendelijk kijkende man: vader van Rossum. Zwijgend kijkt hij neer op de bijna lege rekken aan de winkelwanden. Zijn zoons, zestigers, helpen de laatste klanten.

Foto: Louise Verbree

Het is zoon Piet (r.) die de knoop doorhakte om te stoppen 'voor het geld gaat kosten'. Zijn broer Jan is het met hem eens. Maar hij heeft het er niet gemakkelijk mee. "Piet doet 's avonds de deur dicht, maar ik woon hierboven."

Jan: "Je had in het verleden ook tijdig de bakens kunnen verzetten. Ergens anders heen kunnen gaan, dan hadden we deze afloop niet mee hoeven maken."

Piet: "Ik wilde ook wel naar Malden, in 1975. Naar het nieuwe winkelcentrum. Maar toen stierf Pa."

Jan: "En het IMK zei dat het geen haalbare kaart zou worden voor non-food, in Malden. Dat hebben ze goed verkeerd gezien."

Piet: "Pa stierf en het ging hier nog steeds in stijgende lijn. Dus toen hebben we het idee laten varen."

Nijmegen Oost in 1948. Een keurige buurt met veel hard werkende gezinshoofden, huismoeders en kinderen. Vaders die bij het spoor werkten of in de schoenfabrieken Swift en Robinson. Bij deze fabrieken kocht vader van Rossum zijn bescheiden voorraad in.

Piet: "Als kind werd ik heel wat op de step naar Robinson gestuurd, een paar schoenen ophalen bij de portier. En direct thuisbrengen, want Pa had die dan al verkocht."

Pa van Rossum was de oudste zoon van een schoenmaker met een fabriekje in de Vondelstraat. Hij werkte bij zijn vader maar kon van zijn salaris geen gezin onderhouden. Dus begon hij een winkeltje aan de Daalseweg. Het was 1933, weinig mensen konden zich een nieuw paar schoenen veroorloven.

Jan: "In het begin vulde hij ieder verkocht paar aan met een nieuw. Er bleef maar een beetje winst over om van te leven. Het waren moeilijke tijden. Maar om dat nou zo op te schrijven."

Piet: "Er was weinig werk."

Tijdens de Tweede Wereldoorlog overleefde het gezin, inmiddels tot acht kinderen uitgegroeid, door de verkoop van zoolbeslag waar mensen zelf hun schoenen mee oplapten; stukjes afvalleer met spijkertjes in een zakje.

Jan: “Je kon niets krijgen in de oorlog, dus werd er van alles verkocht. Als het maar een beetje geschikt was om op te lopen, dan kon je het kwijt. Maar na de oorlog begon het pas echt goed te lopen.”

Piet: “In de jaren vijftig sloten de fabrieken ‘s zaterdags om 12 uur. Dan werd er loon gebeurd. Stapten er ‘s middags hele families de winkel binnen.”

Jan: “dan hoopte je maar dat ze niet allemaal schoenen nodig hadden, want dan kwam er van eten helemaal niets terecht.”

Piet: “Dat was vaak wel het geval. Als de kinderbijslag weer binnen was. En de week voor Pasen was het hier helemaal topdrukte. We hadden schoenen in dozen op schappen staan. Pa zette er ook lege tussen om de indruk te wekken dat we veel voorraad hadden. Iedereen hielp mee in de zaak. Op zaterdag stonden we met vijf man. Dan stond de trap al snel vol met schoenendozen, geen tijd om ze terug te zetten.”

Jan: “Moeder zette er ook een bord met brood neer, kon iedereen af en toe een hap nemen. Kwam er ook niet van. We woonden hierboven, dus overal in huis stonden schoenen. Tot in de slaapkamer. Dat was heel gewoon, dat kwam ik later in mijn werk voor de inkoopcombinatie ook bij andere winkeliers tegen.”

In 1954 komt Piet van Rossum in dienst bij zijn vader. Hij had mogen studeren, net als zijn broers, die voor een leven in het onderwijs kozen. Maar daar had Piet geen zin in.

Piet: “Ik heb wel een opleiding gehad buiten de stad. Over het winkelbedrijf. Pa heeft me ook aangemoedigd om het leger in te gaan, omdat ik zo’n schik had in mijn dienstitijd. Maar dat heb ik ook niet gedaan, vraag me niet waarom.”

Jan: “Op een gegeven moment was je gewoon nodig in de zaak.”

Piet: “En jij had toen die baan bij Robinson.”

Jan: “Ja, ik was weliswaar de oudste dus ik werd als eerste in de winkel geroepen. Dat was heel gewoon. Kinderen kwamen in het beroep van hun vader terecht. Verder kende je de wereld niet.

Maar toen ik een vak moest kiezen kon m'n vader alles nog gemakkelijk alleen aan. En later ging mijn broer dezelfde richting uit. Nou, twee was teveel. Later, toen Pa eruit ging ben ik pas in de zaak gekomen, in 1975 was dat."

"Piet: "Toen ging het nog lekker, wanneer is er eigenlijk de klad in gekomen? In '89?"

Jan: "In 1992 ben ik eruit gestapt. Ik was nog niet aan mijn pensioen toe, maar zo kon ik een beetje ruimte scheppen voor m'n broer. We hadden op dat moment een BV en waren allebei de baas. Nu dus niet meer, al bemoei ik me er nog steeds mee."

Als bedrijfsadviseur van de Inkoopcombinatie reisde Jan jarenlang het land af om winkeliers bij te staan in hun bedrijfsvoering. Hij hield de nieuwtjes op modegebied in de gaten en adviseerde zijn vader bij de inkoop. Op vrijdagavond als hij de hele week van huis was geweest, had Piet de etalage al leeg. Kon hij hem opnieuw inrichten. Een leven met de schoen. Uit liefde voor de schoen? De broers lachen een beetje.

Jan: "Ik kan me herinneren dat we van die mooie zwarte lakschoentjes in het magazijn hadden staan. Dat ik daar als kind vaak heen ging."

Piet: "En dan ging jij die poetsen."

Jan: "Daar was je trots op, al kon je ze zelf niet dragen, die schoentjes. Ze waren zo mooi gemaakt, met van die randjes erlangs. Dat ging toch groten-deels met de hand. Die schoenen kwamen uit Hilvarenbeek, ik kwam ze onderweg nog vaak tegen bij winkeliers. Ik zeg tegen Pa: 'dat is een mooi fabricaat, die moeten we ook eens nemen.'"

Piet: “Ik kreeg vaak schoenen cadeau. Ik had een monstermaatje.”

Jan: “Die maat heb je ook niet altijd gehouden.”

Piet: “Nou, wel heel lang.”

Jan: “Dan maar pijn aan de tenen.”

Piet: “Kreeg ik schoenen met twee verschillende zolen, een rubberen en een leren. Moest ik iedere twee weken terug naar de fabriek om te laten zien welke het hardste sleet.”

*De jongensmodellen waren beperkt. Hoog of laag. Met een neusje of glad.
De herenmodellen kenden twee leesten:
Atlas en Nobel.*

Jan: “Jaren achtereen dezelfde schoenen. En steevast zwart of bruin.”

In de jaren zeventig verandert het assortiment. Schoenenzaak Van Rossum verkoopt schoenen met hakjes, spitse hakken, hoge hakken. Er staan zelfs schoenen met Diabolo hakken en plateauzolen. Jan kwam op zijn reizen voor de inkoopcombinatie veel in Limburg, waar in de mijnen veel Italianen werkten.

Jan: “Die mensen waren modisch georiënteerd. iedere vertegenwoordiger ging daar kijken wat er werd gedragen.”

In de jaren zeventig viel het doek voor schoenenfabrieken Robinson en Swift. De collectie werd voortaan ingekocht via inkoopcombinatie Garant.

Piet: “Garant had een expositieruimte in Utrecht en daar gingen we regelmatig heen, meestal op een zondag. Afgelopen week hadden ze de najaarspresentatie. Ik had wel willen gaan maar ik dacht ‘nee’. Dan zie je al die moderne schoenen en die kun je dan toch niet kopen.”

De clientèle wordt in de loop der jaren steeds ouder. Van Rossum moet het hebben van klanten die een kwaliteitsschoen willen kopen.

Jan: “De klanten van Pa zijn natuurlijk allemaal oud geworden en naar een bejaardenhuis gegaan. Hun kinderen kochten nog wel hier, maar daar blijft het bij. De jongere generatie gaat naar het centrum en loopt de ene zaak in, de ander uit om haar keus te bepalen. Een Schoenenreus, daar kun je als kleine middenstander niet tegenop. Dit soort winkel in een buitenwijk, dat gaat niet meer. Dat kun je niet veranderen. Want die verandering heeft niet het effect dat je beoogt.”

Piet: “Ja, wat moet je er van zeggen. We horen wel van oudere klanten dat ze het jammer vinden. ‘Waar moet ik nu gaan kopen?’”

De telefoon gaat.

Piet: “Dat was mevrouw Verhoeven. Of we nog pantoffels hadden. Ze wist het nu pas.”

Jan: “Heeft ze wel laat gehoord dan. Het heeft toch in de krant gestaan.”

De laatste dagen is het ouderwets druk geweest. Mensen die afkwamen op de advertentie. Ze worden keurig geholpen. Na het passen trekt Piet de klant de oude schoen weer aan. Met de schoenlepel achterin, veters dichtknopen. En na het afrekenen houdt hij behulpzaam de deur open.

Piet: “Zo zijn wij opgevoed. Als kind hoefden we ook geen kattenkwaad uit te halen, iedereen kende ons gezicht.”

Vandaag na sluitingstijd komen alle broers en zussen Van Rossum naar de zaak voor een glaasje wijn. De familie gunt de broers hun vrijheid. Al die jaren nooit eens fatsoenlijk met vakantie. Het is mooi geweest.

Piet: “Ik heb gisteren reisfolders gehaald.”

Jan: “Piet is meer opgelucht dan ik. Als de makelaar het pand kan verhuren kan ik hier blijven wonen. Anders ga ik weg. Blijf ik of ga ik weg. Dat is voor mij het grootste punt.”

Piet: “Maar ja, als het geld gaat kosten. Ik stond hier de hele dag om twee paar schoenen te verkopen. Als het mooi weer was dacht ik, ‘verdorie, ik had lekker kunnen fietsen.’” Hier zat ik de hele tijd te puzzelen. Daar verdiende ik mijn salaris mee, met kruiswoordpuzzels.”

Jan: “Maar nooit een prijs.”

(Schoenenzaak Van Rossum in Nijmegen sloot haar deuren op 30 maart 2000.)